

scat Butlletí

de la Societat Catalana de Terminologia

Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

Setembre-octubre de 2014 | Núm. 44 | ISSN: 2013-4673 | Crèdits

scaterm.iec.cat

En aquest número...

Les nostres notícies
El terme és notícia... a l'OBNEO
El terme és notícia... a la XVU
Novetats
Agenda
El web recomanat

Recordeu que...

...us podeu [subscriure](#) al butlletí si no el rebeu encara.

...podeu adquirir i consultar la revista *Terminàlia* i les obres de la col·lecció «*Memòries de la Societat Catalana de Terminologia*» al Portal de Publicacions de l'IEC.

...ens podeu fer arribar els vostres suggeriments, notícies o novetats per al proper butlletí. Només heu d'escriure a scaterm@iec.cat.

Les nostres notícies

Cimera de Terminologia 2014

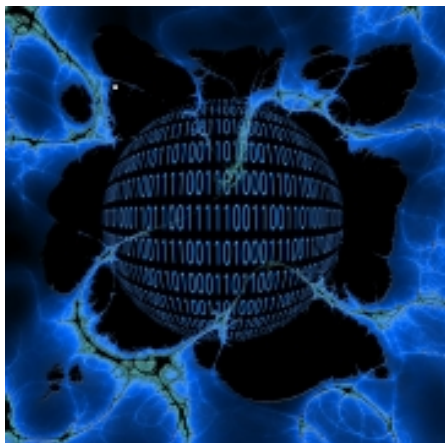
Els dies 27 i 28 de novembre se celebra a Barcelona la [Cimera de Terminologia 2014](#), que organitza el Termcat en col·laboració amb l'Associació Europea de Terminologia (AET). La SCATERM, que és membre institucional de l'AET (com ja es va anunciar en el *Butlletí*, núm. 42) ha fet una contribució econòmica a l'organització d'aquesta Cimera amb la voluntat de sumar esforços perquè l'esdeveniment sigui un èxit.

La Junta de la SCATERM també participarà en la Cimera amb una breu ponència, dins la secció [Experiències terminològiques en primera persona](#), que presentarà Judit Freixa, vicepresidenta de la SCATERM.

El terme és notícia... a l'OBNEO

Atacs que ja no són per terra, mar ni aire

El neologisme *ciberatac*, corresponent al camp semàntic de la informàtica, el podríem definir com una «intrusió deliberada en un sistema informàtic». Aquest terme remet inequívocament a la vulnerabilitat a què està sotmesa actualment la població per l'ús de les noves tecnologies. De fet, el primer ús que n'hem documentat a l'Observatori de Neologia correspon a l'any 2001, per bé que observem que se n'ha estabilitzat l'ús sobretot a partir de l'any 2008, per a denominar una forma alternativa de lluitar contra les decisions polítiques o econòmiques d'un govern regional o nacional o, encara, d'una empresa, com podem comprovar a partir dels contextos següents:

Llicència CCo 1.0 Universal (Font: Pixabay)

«L'inici d'una nova guerra freda des de les xarxes ha pres forma de bits que es materialitzen en *ciberatacs* i fustigacions als serveis bàsics d'un país, en vigilància a través de xarxes espies que intercepten comunicacions sospitoses.» [El Periódico de Catalunya, 17/05/2001]

«Els comptes de Gmail de dissidents i periodistes xinesos han estat objecte d'un *ciberatac*, segons ha denunciat Google.» [Ara, 03/06/2011]

«No solament firma personalment les execucions extrajudicials amb avions no pilotats al Iemen o el Pakistan, sinó que des de la seva arribada al poder ha donat instruccions per incrementar els *ciberatacs* contra les instal·lacions atòmiques iranians, segons el New York Times.» [El Periódico de Catalunya, 03/06/2012]

Des del punt de vista morfològic, *ciberatac* s'ha obtingut per composició culta. El primer element és una forma prefixada (*ciber-*) associada a la informàtica que ja trobem al GDLC, però no pas al DIEC2, mentre que el segon és una base nominal (*atac*). Per tant, *ciberatac* compleix adequadament les regles de formació de paraules de la llengua catalana i, a més, presenta la mateixa estructura que altres mots no neològics, com ara *cibercafé* (GDLC), *ciberespai* (DIEC2, GDLC) i *cibernauta* (GDLC), tots restringits a l'àmbit informàtic.

Tot i això, el prefix *ciber-* també és força productiu en la llengua general. S'adjunta sobretot a noms, com ho demostren altres exemples (ara extrets de l'Observatori de Neologia): *cibercompra*, *cibercultura*, *ciberliteratura*, *cibermedi*, *ciberprotesta*, *ciberseguretat*, *cibersexe*, *cibertext*. Menys sovint, *ciber-* es combina amb altres categories gramaticals: verbs (*ciberlligar*) i adjectius (*cibereconòmic -a*, *ciberromàntic -a*, *cibervirtual*).

Creiem que el DIEC2, com a diccionari normatiu general per al català, a poc a poc hauria d'anar incloent paraules formades amb *ciber-* que donin resposta a les necessitats denominatives que s'han plantejat recentment. En l'exemple concret que ens ocupa, algunes llengües del nostre entorn ja han fet aquest pas: el castellà, amb *ciberataque* (*Clave*), i l'anglès, amb *cyberattack* (ODE, *Cambridge*) i *cyber-attack* (OED, a l'entrada *cyber-*). I és que els atacs del segle XXI no només són per terra, mar i aire.

Òscar Pozuelo Ollé
Observatori de Neologia

El terme és notícia... a la Xarxa Vives

En directe? Per Internet? *Streaming*?

Volent reduir la presència d'anglicismes neològics en tota mena de textos, sovint sentim la necessitat —gairebé l'obligació— de disposar d'una forma alternativa en català, i encara millor si aquesta forma ha rebut alguna homologació normativa. L'aparició d'un mot nou en anglès crea en la nostra ment una unitat conceptual nova, i voldríem que a un neologisme anglès li correspongués sempre un neologisme català. El fet és que de vegades l'existència del neologisme anglès ens fa perdre de vista que potser allò que es vol dir es podria expressar amb els mots i les expressions de què ja disposem.

Tot això ve a tomb de l'anglicisme *streaming*, que en informàtica designa la tècnica que permet reproduir un fitxer en un ordinador sense haver-se d'esperar a la baixada completa de les dades que componen aquest fitxer.

David Blaikie (CC-BY-2.0)

El mot anglès deriva del substantiu *stream*, que trobem definit a *The Free Dictionary* com a «a flow of water in a channel or bed, as a brook, rivulet, or small river» i com a «a steady current in such a flow of water». D'aquí, el sentit s'amplia cap a «a steady current of a fluid» i «a steady flow or succession»; com a verb, *to stream* pot significar «to extend, wave, or float outward». Hi ha sempre implícit el sentit d'una emissió constant d'alguna matèria que pugui formar un corrent o un fluid. D'aquí es passa fàcilment a la metàfora informàtica, en la qual la informació (les dades) constitueix aquesta matèria que flueix continuadament: entre les definicions informàtiques de *to stream* hi ha «to transmit (data) in real time, especially over the Internet» i, ja per al substantiu *streaming*, «a technology for transferring data so that it can be received and processed in a steady stream», «relating to information that is transmitted in real time over the Internet, instead of being sent first as a file and then opened after it has been downloaded».

Aquesta última definició marca la diferència important que hi ha entre l'*streaming* i la baixada de fitxers: en el primer cas, el corrent de dades és constant, no cal esperar que tota la informació estigui descarregada a l'ordinador per a obrir el document i consultar-lo (la informació s'emmagatzema provisionalment en una memòria intermèdia); en la baixada de fitxers sí que cal esperar que tota la informació hagi estat transmesa al disc dur per a poder-la obrir i consultar. En la modalitat de *streaming*, doncs, la idea de continuïtat, de corrent constant, és decisiva. Per això la definició del Termcat diu: «Tècnica que permet de reproduir fitxers audiovisuals procedents d'una xarxa telemàtica, generalment Internet, sense haver d'esperar que s'hagi acabat la transferència de totes les dades.»

Cal parar atenció al fet que aquesta modalitat de comunicació en realitat inclou dues possibilitats:

- Que el document retransmès (la cançó, la conferència, l'actuació...) es vagi esdevenint en el món real alhora que es retransmet. Per exemple: una videoconferència que té lloc en una sala i és retransmesa per Internet de manera síncrona. En aquest cas, són «en temps real» tant l'esdeveniment com la transferència de dades del servidor emissor a l'ordinador receptor. Més precisament, s'anomena *live streaming*.
- Que allò transmès s'hagi esdevingut en un temps passat i consti enregistrat en els servidors de l'entitat que en facilita la reproducció. L'usuari el podrà veure o escoltar des del seu ordinador, asíncronament, sense haver-se de baixar tot el fitxer abans de poder-lo començar a veure o escoltar. En aquest cas, la transferència de dades és «en temps real»; però no l'esdeveniment, que ja s'ha produït anteriorment.

Aquesta doble possibilitat recorda enormement el que des de fa dècades es feia per televisió convencional o per ràdio: retransmetre en directe o oferir en diferit. I és per aquí on podem començar a sospitar que les expressions que valien per a la ràdio i la televisió també poden servir per a Internet.

El Termcat ha normalitzat el terme *reproducció en temps real* com a forma catalana que tradueix l'anglicisme *streaming*. Aquesta denominació sembla adequada, però pot ser confusa, ja que pot induir a pensar que «en temps real» significa que hi ha sincronia entre la realització de l'acte i la retransmissió (cas *a*), quan pot ser que la cançó o el vídeo ja estiguin enregistrats (cas *b*).

Arribats a aquest punt, ens hem de preguntar realment quina és la necessitat pràctica de tenir tant aquest anglicisme com una denominació substitutòria en català. Si el que es vol és fer referència al sistema tècnic de transmissió contínua de dades sense descàrrega al disc dur (per contraposició a la baixada de fitxers), llavors *reproducció en temps real* és una forma necessària (tot i que també es podia haver optat per altres denominacions, com ara *flux de dades*, *flux continu*, *flux d'àudio/vídeo*, *transmissió contínua/en continu*...).

Però en bona part de les aparicions de l'anglicisme *streaming* no hi ha una referència necessària al mètode tècnic de transmissió, i podríem fer-hi referència amb els mateixos mots utilitzats per a la televisió i la ràdio. Disposem d'aquestes paraules:

- Per a designar l'acció, els verbs i substantius derivats següents: *retransmetre*, *retransmissió*; *emetre*, *emissió*; *difondre*, *difusió*.
- Per a distingir l'emissió síncrona de l'asíncrona: *en directe*, *en viu*, d'una banda; *en diferit* (de l'altra).
- Per a precisar el mitjà de comunicació: *per Internet*, *pel web*, *(en) vídeo*, *(d')àudio*.

No sempre necessitem expressar tots tres elements: sovint el context ja deixa clar quin és el mitjà, o no cal precisar que és en diferit.

Vegem uns quants exemples possibles d'aplicació del que expliquem, sense haver de recórrer ni a l'anglicisme ni a *reproducció en temps real*. Els fragments donats entre claudàtors serien suprimibles si jutgem que el context és suficient per a una comprensió adequada:

- La conferència serà retransmesa per *streaming* pel nostre web > La conferència serà retransmesa [en directe] pel nostre web.
- La universitat retransmet actes i jornades en *streaming* > La universitat retransmet actes i jornades [en directe] [per internet].
- El sistema permet realitzar l'*streaming* de l'acte de manera senzilla i autònoma > El sistema permet difondre l'acte en directe de manera senzilla i autònoma.
- Oferim *streaming* de vídeo i àudio > Retransmetem vídeo i àudio en viu.
- La retransmissió per *streaming* es pot veure en un o diversos llocs alhora > La retransmissió per internet es pot veure en un o diversos llocs alhora.
- Roda de premsa en *streaming* > Roda de premsa en directe [per internet].
- *Streaming* en directe de la diada castellera > Emissió en directe de la diada castellera.
- Serveis de vídeo *streaming* en directe > Serveis de vídeo en directe.

En pestanyes i botons de pàgines web, es pot dir *En directe*, *TV*, *Retransmissions*, *Canal de vídeo*, *Canal de televisió*, *Àudios*, *Conferències*...

Creiem, en definitiva, que ja disposem de conceptes i de mots suficients per a expressar les modalitats i les situacions que comprèn l'*streaming*.

Xavier Marzal
Servei Lingüístic
Universitat Oberta de Catalunya

Novetats

Butlletí d'informació del TERMCAT, núm. 34

Llengua i Ús, núm. 54 (revista de tècnica de la Direcció General de Política Lingüística)

Newsletter, núm. 51 (butlletí d'informació de l'Associació Europea de Terminologia)

Puntoycoma, núm. 138 (butlletí dels traductors espanyols de la Unió Europea)

Agenda

Espais terminològics 2014 (Barcelona, 26 de novembre)

VII Cimera Europea de Terminologia: «Com afecten les xarxes socials el treball terminològic?» (Barcelona, 27 i 28 de novembre)

XIV Simposi Iberoamericà de Terminologia. RITerm 2014: «Terminologia, innovació i impacte social» (Santiago de Xile, 1-4 de desembre)

El web recomanat

Crítèria, l'espai web de correcció de l'Institut d'Estudis Catalans

L'Institut d'Estudis Catalans és la primera editora científica en llengua catalana i ha publicat més de quatre mil tres-cents obres des que fou fundada l'any 1907. L'edició d'aquests treballs hauria estat impensable sense la tasca d'un grup de persones que n'han tingut cura i que han vetllat per dur-les a terme amb qualitat científica, lingüística i tipogràfica. En la feina diària de correcció es plantegen qüestions tipogràfiques i petits dubtes lingüístics no resolts encara per la normativa de la Secció Filològica; aquestes qüestions i dubtes s'han pogut plantejar i resoldre gràcies a l'experiència professional adquirida en la correcció i l'edició de les publicacions de l'IEC, experiència que, quan ha estat convenient, s'ha acabat consolidant en un criteri interpretatiu. El Servei de Correcció Lingüística i la Unitat de Correcció del Servei Editorial de l'Institut han recollit les orientacions i les propostes dels diferents serveis de correcció de l'IEC que s'han succeït des del mes de setembre de l'any 1991 i han impulsat **Crítèria**, un espai web que aplega, com a resultat de l'experiència professional d'aquests serveis, orientacions i propostes per a resoldre qüestions tipogràfiques i de disposició del text, i també alguns aspectes lingüístics de detall no regulats per la normativa lingüística actual. L'objectiu principal del web és ajudar a homogeneïtzar i a millorar els textos formals que es redacten i es publiquen en aquesta institució.

L'espai web, coordinat per Josep M. Mestres i Sílvia López, es va presentar el 3 de juliol proppassat a l'Institut d'Estudis Catalans, en el marc del IV Seminari de Correcció de Textos: «Eines en línia de l'IEC per a la traducció i la correcció de textos». Entre altres recomanacions d'estil, Crítèria recull regles per a l'ús de les majúscules i les minúscules, orientacions sobre la traducció de noms propis a altres llengües o la redacció de les referències bibliogràfiques, incloent-hi les de piulades al Twitter. El web ofereix, també, eines específiques per a la correcció i la traducció dels textos publicats per l'Institut, i conté una intranet adreçada especialment als col·laboradors externs de l'IEC. També és voluntat dels responsables de l'espai web Crítèria ajudar a homogeneïtzar i a millorar els textos formals que es redacten i s'editen en general, i dotar d'eines lingüístiques i tipogràfiques contrastades els treballadors autònoms que es dediquen a la correcció i a la traducció professionals.

Finalment, també vol ser una porta d'accés a tots els recursos lingüístics i terminològics en línia de l'IEC que tenen interès per a la correcció i la traducció de textos.

El precedent de Crítèria a Internet és la pàgina web de l'**Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics** (OCAL) de l'IEC, que romangué activa entre el juny del 2003 i el desembre del 2004, i que encara està disponible en línia temporalment.

Josep M. Mestres

SOCIETAT CATALANA DE TERMINOLOGIA
Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

scat
term

D'acord amb el que estableix la Llei orgànica 15/1999, podeu exercir el dret d'accés, de rectificació, d'oposició i de cancel·lació de les vostres dades per correu electrònic a scaterm@iec.cat.